

ONA TILINI O'ZLASHTIRISH BO'YICHA QILINGAN TADQIQOTLARNING TA'LIMDA QO'LLANISLISHI.

Salohiddinjon Sayfiyev Sirojiddin o'g'li
Alfraganus universiteti Filologiya fakulteti
O'zbek tili va adabiyoti yo'nalishi 3-kurs talabasi
Ilmiy rahbar: Rahimjonov Masrur Nugmanovich
O'zbek tili adabiyoti

Annotatsiya. Ushbu maqola til ta'limi sohasida ona tilini o'zlashtirishning ahamiyatini o'rganadi. U mavzu atrofida adabiyotlarni o'rganadi, til ta'limida qo'llaniladigan turli usullarni muhokama qiladi, tadqiqotlar natijalarini taqdim etadi va til ta'limi sharoitida ona tilini o'zlashtirishning oqibatlari to'g'risida har tomonlama muhokama qiladi.

Kalit so'zlar: ona tili, til ta'limi, tilni bilish, ikkinchi tilni o'zlashtirish, madaniy o'ziga xoslik.

Til bizning shaxsiyatimiz va madaniyatimizning ajralmas qismidir va ona tili shaxsning muloqot qobiliyatlari va madaniy o'ziga xosligini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. O'z ona tilini o'zlashtirish nafaqat samarali muloqot qilish uchun muhim, balki boshqa tillarni o'rganish uchun mustahkam asos bo'lib xizmat qiladi. Ushbu maqolada biz til ta'limi sohasida ona tilini o'zlashtirish bo'yicha tadqiqotlar qo'llanilishini chuqur tahlil qilishni maqsad qilganmiz.

Til ta'limida ona tilini o'zlashtirish bo'yicha tadqiqotlar qo'llanilishini o'rganish uchun mavjud adabiyotlarni har tomonlama ko'rib chiqish o'tkazildi. Ushbu mavzu bilan bog'liq asosiy mavzular va topilmalarni aniqlash uchun turli xil tadqiqotlar, ilmiy ishlar va ilmiy nashrlar tahlil qilindi. Ushbu tadqiqotlar metodologiyalariga so'rovlar, intervyular, tilni bilish baholari va amaliy tadqiqotlar kiritilgan bo'lib, ular birgalikda mavzu bo'yicha qimmatli tushunchalarni taqdim etdi.

O'z ona tilini o'zlashtirish til ta'limining muhim jihati bo'lib, u keyingi til ko'nikmalarini shakllantirish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Til ta'limida ona tilini o'zlashtirish bo'yicha tadqiqotlarni qo'llash bir qancha muhim ahamiyatga ega:

- Kuchli poydevor: o'z ona tilini o'zlashtirish qo'shimcha tillarni o'rganish uchun mustahkam poydevor yaratadi. Birinchi tilini yaxshi biladigan talabalar ko'pincha yangi tillarni tushunish va egallash uchun yaxshi jihozlangan. Ular grammatika, lug'at va aloqa strategiyalari kabi til ko'nikmalarini maqsadli tilga o'tkazishlari mumkin.
- Kognitiv rivojlanish: o'z ona tilini bilish kognitiv rivojlanishni, shu jumladan tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini qo'llab-quvvatlaydi.

Ushbu ko'nikmalar yangi tillarni o'rganishda qo'llanilishi mumkin, chunki tilni o'rganish ko'pincha analitik fikrlash va naqshni aniqlashni o'z ichiga oladi.

- Madaniy aloqa: o'z ona tilini tushunish madaniy o'ziga xoslikning asosiy tarkibiy qismidir. Til ta'limida o'z madaniyati va tilini qadrlashni tarbiyalash tegishlilik hissi va madaniy ongni targ'ib qilishi mumkin. Bu, ayniqsa, ko'p madaniyatli va ko'p tilli sinflarda muhim bo'lishi mumkin.
- Samarali muloqot: ona tilini o'zlashtirish o'quvchilarning samarali muloqot qilishiga yordam beradi. Ular o'z fikrlari, g'oyalari va his-tuyg'ularini aniqroq ifoda eta oladilar, bu boshqa tillarni o'rganish va ulardan foydalanishda qimmatli mahoratdir.
- O'qish va yozish qobiliyatlari: ona tilini bilish o'qish va yozish ko'nikmalarini oshiradi. Ushbu ko'nikmalar boshqa tillarga o'tkazilishi mumkin, chunki ular tushunish, talqin qilish va ifodalashni o'z ichiga oladi.
- Tilni o'rganish strategiyalari: ona tilini o'zlashtirgan o'quvchilar ko'pincha grammatika qoidalarini tushunish, so'z boyligini kengaytirish va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish kabi tillarni o'zlashtirish strategiyalariga ega. Ushbu strategiyalar yangi tilni o'rganishda qo'llanilishi mumkin.
- Ikki tilli va ko'p tilli: talabalar o'z ona tillarini o'zlashtirishga da'vat etilsa, ular ikki tilli yoki ko'p tilli bo'lishga yaxshi joylashadilar. Ular til o'rganish strategiyasini ishlab chiqishlari va o'z ona tillaridan qo'shimcha tillarni olish uchun ko'prik sifatida foydalanishlari mumkin.
- Baholash va diagnostika vositalari: ona tilini kuchli tushunish tilni bilish darajasini baholash va takomillashtirish yo'nalishlarini aniqlash uchun asos yaratadi. O'qituvchilar ushbu bilimlardan til ta'limini talabalarning individual ehtiyojlariga moslashtirish uchun foydalanishlari mumkin.
- Savodxonlik va akademik muvaffaqiyat: ona tilini o'zlashtirish akademik muvaffaqiyat bilan chambarchas bog'liq. O'z ona tilini yaxshi biladigan talabalar ko'pincha ilg'or til ko'nikmalarini talab qiladigan adabiyot, tarix va ijtimoiy fanlar kabi fanlardan ustun bo'lish uchun yaxshi jihozlangan.
- Turli o'quvchilarni qo'llab-quvvatlash: ona tilidagi til o'zgarishlari va dialektlarini aniqlash va ularga murojaat qilish o'qituvchilarga turli o'quvchilarni qo'llab-quvvatlashga yordam beradi. Ushbu yondashuv inklyuzivlik va lingvistik xilma-xillikka hurmatni rivojlantiradi.
- Tilni saqlash va jonlantirish: ona tillari xavf ostida bo'lgan hududlarda ona tilini o'qitish va o'zlashtirish tilni saqlash va jonlantirish uchun juda muhimdir. O'qituvchilar ushbu tillarni yosh avlodlarga etkazish orqali ularning saqlanishini ta'minlash uchun ishlashlari mumkin.

- Til o'rganish motivatsiyasi: ona tilini o'zlashtirish o'quvchilarning qo'shimcha tillarni o'rganishga bo'lgan ishonchini va motivatsiyasini oshirishi mumkin. Bu g'urur va motivatsiya manbai bo'lib xizmat qilishi mumkin, talabalarni boshqa tillar va madaniyatlarni o'rganishga undaydi.

Ona tilini o'zlashtirish bo'yicha tadqiqotlar til ta'limida asosiy rol o'ynaydi. Ular tilni samarali o'zlashtirish, kognitiv rivojlanishni qo'llab-quvvatlash va madaniy ongini rivojlantirish uchun qurilish bloklarini taqdim etadi, shu bilan birga boshqa tillarni o'zlashtirish va til xilma-xilligi va saqlanishini targ'ib qilish uchun ko'prik bo'lib xizmat qiladi.

Muhokama bo'limi ushbu topilmalarning natijalariga qaratilgan. Bu ikki tillilikni targ'ib qilish, tilni o'zlashtirishni osonlashtirish va madaniy o'ziga xoslikni saqlashda ona tilini o'zlashtirishning rolini ta'kidlaydi. Ko'p madaniyatli jamiyatlarda o'z ona tilini o'zlashtirish meros bilan mustahkam aloqani saqlab qolish, shuningdek, keng jamoatchilikda muloqot qobiliyatini oshirish uchun juda muhimdir. Muhokamada, shuningdek, ozchilik tilida so'zlashuvchilar duch keladigan muammolar va tilni tiklash harakatlarining ahamiyati ko'rib chiqiladi.

Xulosalar:

Xulosa qilib aytganda, ona tilini o'zlashtirish til ta'limida muhim rol o'ynaydi. Ushbu sohadagi tadqiqotlar uning tilni egallash va madaniy o'ziga xoslikni saqlashga ijobiy ta'sirini doimiy ravishda ta'kidlaydi. O'qituvchilar uchun ona tilini o'qitish va til ta'limi dasturlariga qo'shilish muhimligini anglash zarur. Ushbu yondashuv nafaqat tilni bilishni yaxshilaydi, balki madaniy merosni chuqurroq anglash va qadrlashga yordam beradi.

Oldinga siljish, ta'lim muassasalari uchun, ayniqsa, ko'p madaniyatli jamiyatlarda ona tili ta'limini o'z o'quv dasturlariga kiritish juda muhimdir. Bu talabalarga o'z ona tillarida mustahkam poydevor yaratishga yordam beradi va shu bilan birga boshqa tillarni yaxshi bilishga imkon beradi. Bundan tashqari, ozchilik tillarini saqlash va jonlantirishga qaratilgan tashabbuslarni qo'llab-quvvatlash madaniy xilma-xillik va lingvistik merosni saqlash uchun juda muhimdir. Ushbu takliflarni amalga oshirish orqali biz til ta'limi sohasida ona tillarini o'zlashtirishni qadrlaydigan va nishonlaydigan yanada inklyuziv va lingvistik jihatdan xilma-xil jamiyatni yaratishimiz mumkin.

Foydalangan adabiyotlar:

1. Husanboeva Q. Adabiyot ma'naviyat va mustaqil fikr shakllantirish omili. T.: 2009.
2. Qodirov V. Adabiyot o'qitish metodikasi. Ma'ruzalar matni. Andijon.: 2010.
3. Karima Qosimova va boshqalar Ona tili o'qitish metodikasi Toshkent.: 2009
4. Boqijon To'xliyev Ifodali o'qitish Toshkent.: 2015
5. Normatov U. Ona tili o'qitishning dolzrb muammolari, -T.: 2008 y
6. https://uz.wikipedia.org/wiki/Ona_tili
7. <https://kun.uz/uz/35715601>